

FØROYA SOSIAL-DEMOKRATUR

FRÆLSI

JAVNAÐUR

BROÐURSKAPUR

Nr. 43

Lýsingarprísir fyri mm: 12 oyru á
1. síðu, 10 oyru á 3. og 4. síðu

Mánadagin 8. november 1948

Bladið verður bílagt á posthúsinum, og
kostar kr. 2,00 + porto um fjórðingsárid

22 árg.

DÝRTÍÐIN

Dýrtíðin tykist ikki at lætta. Og Føroyar eru uppi í teimum londum, har dýrast er at liva. Danir, sum koma upp higar, ella fólk, sum búð hava í Danmark, siga, at tað er millum 50% og 100% — nærri 100% — dýrari at liva í Føroyum enn í Danmark. Tær útlendsku vörurnar fara heldur upp enn niður, og tær heimligu standa ikki aftastar. Brenni, hjá honum, sum nýtir kol, er ein hin størsti útreiðsluposturin á húshaldsrøkskapinum. Tað hevur alla tíðina verið so dýrt, at mong, sum keypa skulu alt sitt brenni, royna so at spara upp á tað, at tey sita kóld.

Skatturin er eitt. Sjálvandi kann ikki sigast, at procentin er uppgingin, summastaðni er hon fitligt niðurfarin. Men ein skal minnast til, at inntøku-støddin er vaksin, úttan at peningurin er uppgingin í virði, og tá verður stórri stovnur at taka skatt av. Húsaleiga, sum einki problem var í Føroyum fyri nokrum árum síðan, er eisini komin aftur at, og í summum plássum, kanska serliga í Tórshavn, er hon vaksin so stórliga, at hon etur upp ein stóran part av eini mánaðarløn.

Mangar kunna orsøkirnar vera til eina dýrtíð. Nú hava nógv av okkum sæð tveir heimsbardagar, og vit kenna allar teir vansar og trupulleikar, sum elta teimum. Har koma víðurskipti upp í leikin, sum vit ikki hava ræði á. Vörutrot er á marknaðinum, dýrt kann vera at framleiða eina vöru, farmagjaldini fara ikki niður, óll millumliðini, sum eru, og sum skulu taka stórar vinningar — alt samalt ger, at vöran gongur ógvuliga upp og er ógíliga dýr, tá ið vit fáa hendur á hana.

Vörurnar á heimamarknaðinum koma undir somu víðurskipti. Tær fara upp við uppgangandi framleiðslukostnaði: arbeiðsløn og ráevni. Men eitt ringt og aftarlaga standandi framleiðslutól kann eisini vaksa um prisin: meira tíð og arbeiði, ið gongur at fáa fram ein vörlut, dýrari verður hann.

Peningamongdin í landinum ávirkar eisini vöruprisin. Stórri

peningamongdin er, stórri verður vörueftirspurnin.

Í teimum tíðum, tá ið frikapping var, og tá ið alt handilseftirlit var bannað, var heinanvegin ikki at liva hjá teimum við smáum inntøkum.

Vit um okkara leiðir hava fingið eftirlit við vöruprisum og handilságóða, men hetta okkara eftirlit — eftiransingarráð — røkkur ikki longur enn at okkara egnu durum. Eftirlitsmenn í Føroyum hava bert tað til uppgávu at eftiransa, at ikki heildsølumenn ella keypmenn taka sær ovstóran ágóða. Teir kunna ikki kanna, um ein vöra kundi fingist biligari úr útlondum enn hon fæst. Fara vit til slíkan spurning, úttanlandshandilin, so má okkara handilsmálaráð — um nakað er — taka sær av spurninginum.

— Vit fáa tað burtur úr hesari eftirkannan, at fjöldin av fólkinum spyr, um ikki ráð vöru at fáa meira burtur úr peninginum. Fólk ið spyr, um ikki handilin kundi fingist lagaligari, og prisir fingust niður. Tað má vera ein orsök til, at tað er so nógv dýrari at liva her enn í Danmark. Tað batir ikki at tala um stórar lønir, stórar inntøkur, tá ið alt keyp er so dýrt, at peningurin rennur úr hondunum, áðrenn tú veit av. Tað er heldur eingin bati at vaksa um lønir, og so samstundis seta allar prisir upp. Bestu ráð eru at fáa prisir niður. Tað eru ráðini móti infláttion.

Prisir og inntøkur eru turriligur kostur, men tað er parturin av tí dagliga livinum. Tað er livsins stríð, sum fer fram dag um dag.

Hesin hvønnndagsligi bardagin hjá hinum einstaka kann, siggja vit, mangastaðni taka seg upp til eitt alsamt landsins stríð við verkföllum og arbeiðsstedgi eftir sær. Slíkur víðnrskiftum eiga tí stýrandi menn at geva gætur. Her í Føroyum er nógv úr lagi og nógv at klaga um.

At sambinda bygdirnar

Samferðslan er týðningarmikil tóttur í landsins uppbygging. Hjá okkum verður altíð sjógvurin at verða hin stóri samferðsluvegurin, og tí verður stórir dentur lagdur á at fáa skipa-

ferðsluna millum oyggjarnar so góða sum gjørligt. Men eisini eftir landinum má ferðslan verða. Eftir landinum kann ferðast, um ikki er farandi eftir sjónum. Bilurin er skjótari til at taka enn báturin, og hann verður eisini biligari.

Tað er skrivað um tann týðning, tað hevur fyri útbygdirnar at koma í gott og skjótt samband við stórbygdirnar. Útbygdirin byggir vinnu sína á sjógvin og landið. Stórsti vansin og trupulleikin hjá útbygðini í Føroyum hevur verið at sleppa av við framleiðslur sínar. Jarðamaðurin er ikki sloppin av við mjólkina, og tí hevur hann ikki hildið vera vert at hava fleiri neyt, enn nógmikið fæst av mjólk til hansara egna húsarhald. Hesin vansin at sleppa av við grøðina hevur verið hin størsti meinbogi fyri framburði í føroyska jarðabrukunum.

Stórt framtig var tað, at bátar fóru at sigla, sum tóku mjólkina frá bygðunum, men nógvastaðni sigla hesir bátar bara triggjar ferðir í vikuni. Og so kann ferðin eisini vera so long, at mjólkir er spilt, tá ið hon kemur á söluplássid. Skiligt er, at har fóturin er fastur, var betur at hava samferðsluna eftir landinum. Tá kundi jarðamaðurin sloppið av við mjólkina hvønn dag, seld frá fjósdukinum eins og í útlondum. Hesa tíðina nú mjólkir hevur verið í so høgum prisi, kundi tað verið jarðmanninum heil inntøka, mjólkasólan — mjólkir er drúgv, hon er dropin, sum altíð dryppar, og hon gav manninum eina avtøku hvønn tann einasta dag.

Nógv pláss í Føroyum liggja illa fyri víðvikjandi sambandi eftir landinum. Men norðari parturin av Suðuroyggini er eitt av ringastu stöðum. Har liggja sum kunnugt tvær bygdir, Hvalbø og Sandvik, og stórbygd og kyrrupláss teirra er Tvøroyri.

Ofra er hildið, at sera tungvint verður at binda hesar bygdir saman við Tvøroyri við einum vegasambandi. Men um farið varð rættan og lættasta vegin, hevði hesin vegur ikki farið at verða so tungur at leggja. Sjálvandi kundi hann ikki verið lagdur hin vanliga gongsvegin: upp Káragjógv; men væl bar til at

lagt hann vestari. Har er heilt stutt og ongastaðni rættiligt brattlendi. Kolavegurin úr Hvalbø, sum nýttur verður til koyrsul úr kolaholunum, og vegur sum gjørdur er inn gjøgnum Trongisvágshotnin, eru komnir so langt ávegis, at tann stubbin, sum liggur millum hesar báðar endarnar, er ógvuliga stuttur og hevði vist verið skjótur at gjørt. Einaferð var tosað um tunell, men har um frættist einki aftur. Sandvikaregginn er brótt, men ikki so, at væl var gerandi vegur úr hesari bygðini og til Hvalbjar.

TRUMAN

*varð afturvaldur til
president í U.S.A.*

**Størsta politiska hending
í nýggju søgu U.S.A.s**

»Eingin skal kanna sær bita fyrr enn hann er svølgdur», sigur føroyskt orðatak. Henda sannleika mundi hitt republikanska presidentevni, Thomas Dewey, hava gloymt, tí hann var so vissur í at vinna, sum var hann longu komin inn um gáttina í tí Hvíta Húsinum í Washington.

Hetta var ein óvæntandi stórsigur fyri Harry Truman. Hann og hansara flokkur, Demokratar, koma nú at hava ræðið í amerikanskum politikki ið næstu 4 árin.

Eftir seinastu uppteljing hevði Truman yvir 20 mill. stemmur, meðan Dewey hevði gott 18 mill. Demokratar flngu so eisini meiriluta í báðum húsum í tinginum, Senatinum og húsi Umboðsmannanna. Hinir hövdu meiriluta framanundan.

